PROVINCIE FLEVOLAND

FLEVOLAND RUIMTE VOOR OPLOSSINGEN

FLEVOLAND - VERRASSEND GROEN

Toekomstvisie voor het natuur en landschapsbeleid

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding **3**
1.1. Aanleiding 3
1.2. Flevolands Natuurbeleid anno 2014 4
1.3. Provinciale rolopvatting 9
1.4. Europese en landelijke kaders 10
1.5. Gebiedsproces natuurvisie 12

2. Kijkrichtingen voor de Flevolandse natuur **13**
2.1. Vitale Natuur 13
2.2. Beleefbare natuur 16
2.3. Functionele natuur 19
2.4. Inpasbare natuur 22
2.5. Van vier kijkrichtingen naar een integrale visie 25

3. Visie Flevoland **26**
3.1. Het bestaande natuurnetwerk vormt het fundament voor behoud van de (inter)nationale waarden 26
3.2. Natuur om van te genieten 27
3.3. Stimuleren van de vrijetijdseconomie 28
3.4. Flevoland is uniek, sluit aan bij de karakteristieken van Flevoland 30

4. Ruimtelijke uitwerking visie **32**
4.1. Versterk het vitale natuurnetwerk. 32
4.2. Benut de overgangen tussen water en natuur en de wateropgave. 33
4.3. Realiseer ‘etalages’ voor de natuur 33
4.4. Ontwikkel ‘brandpunten’ voor recreatie waar recreatiestromen bij elkaar komen. 34
4.5. Stimuleer nieuwe functie-combinaties, zoals natuur en gezondheid 35
4.6. Handhaaf het grootschalige open karakter. 35

5. Van visie naar uitvoering **36**
5.1. Rollen provincie 36
5.2. Agenda natuur en landschap 38

1 INLEIDING

Aanleiding

Landelijke ontwikkelingen
Decentralisatie en koerswijzigingen van het Rijk
De afgelopen jaren is het Nederlandse natuurbeleid volop ter discussie komen te staan. Twee decennia lang was er een redelijk stabiel natuurbeleid, gericht op de realisatie van een landelijk netwerk aan natuurgebieden (de ecologische hoofdstructuur (EHS), later aangevuld met de Natura 2000-gebieden. In 2010 is door het kabinet Rutte I onder leiding van staatssecretaris Bleker een ingrijpende koerswijziging in gang gezet.

Keuzes Rutte I (vastgelegd in het bestuursakkoord decentralisatie natuur)
- De Ecologische Hoofdstructuur moet kleiner worden en alleen nog focussen op internationale doelen;
- De initiatieven voor robuuste verbindingen worden geschrapt;
- Voor de uitvoering moet niet alleen de regie door de provincies worden gevoerd, maar de taken worden volledig gedecentraliseerd, met een budgetkorting van 70%.

Na de val van kabinet Rutte I, is er een nieuw regeerakkoord gekomen, waarin een aantal keuzes zijn 'verzacht'. De nieuwe ambities zijn door staatssecretaris Dijksma vastgelegd in het 'natuurpact', dat zij samen met het IPO heeft opgesteld.

Keuzes Rutte II (vastgelegd in 'natuurpact')
- De Ecologische Hoofdstructuur of het Natuurnetwerk Nederland is de ruggengraat van de natuur in Nederland, deze is groter en beter dan de EHS uit het bestuursakkoord;
- Het Natuurnetwerk moet robuust en veerkrachtig zijn, verbonden met natuurgebieden over de grens en de grote watersystemen;
- Natuur moet toegankelijk en beleefbaar zijn waardoor burgers bedrijven en maatschappelijke organisaties zich hiermee verbonden voelen;
- Decentralisatie naar de provincies wordt doorgezet, de bezuinigingen wordt terugge bracht naar 50%;
- Provincies worden verantwoordelijk voor het agrarisch natuurbeheer en natuur buiten het natuurnetwerk.

Door de decentralisatie is het natuurbeleid sinds 1 januari 2014 een provinciale kerntaak geworden. De provincie moet binnen de landelijke en Europese kaders zorgen voor de realisatie van een regionaal natuurbeleid dat voldoende bijdraagt aan de internationale natuurdoelstellingen.
Doordat deze nieuwe rol gepaard gaat met forse bezuinigingen, vraagt dit om een heroriëntatie op het bestaande beleid en het zoeken naar nieuwe wegen om het natuurbeleid betaalbaar te houden.

Provinciale ontwikkelingen
Van een robuuste verbinding (topdown) naar het programma nieuwe natuur (bottom up)
De landelijke ontwikkelingen hebben een forse weerslag gehad in Flevoland.
De keuze van kabinet Rutte I om als rijk te stoppen met de ontwikkeling van robuuste verbindingen betekende in Flevoland het einde van het OostvaardersWold en de val van het college. Het financiële draagvlak onder deze grootse gebiedsontwikkeling kwam te vervallen. Provinciale Staten hebben besloten via een open planproces de reeds gemaakte investeringen om te buigen naar nieuwe keuzes.
In 2012 is gestart met het Programma Nieuwe Natuur. Gebiedspartners zoals de terreinbeheerders en de gemeenten, maar ook ondernemers en individuele bewoners zijn uitgenodigd om met initiatieven te komen die kunnen bijdragen aan verbetering van de groene kwaliteit van Flevoland. Waar bij het project OostvaardersWold werd gewerkt vanuit de visie die Rijk en provincie hadden, werkt het programma Nieuwe Natuur met een regio-specifiek programma met plannen die op draagvlak gebaseerd zijn. De provinciale rol is die van initiator, stimulator en toetser.

Het Programma Nieuwe Natuur leidt tot creatieve ideeën, nieuwe coalities tussen gebiedspartners en een grotere betrokkenheid van partijen bij de natuurambities van de provincie en de specifieke projecten. Eind 2014 zal door Provinciale Staten een keuze gemaakt worden uit de ingediende projecten.

Het in deze visie Natuur geschetste kader zal daarbij een van de handvaten zijn voor Provinciale Staten om die keuzes te maken die haalbaar zijn, die bijdragen aan de provinciale ambities en die oplossingen bieden voor gesignaleerde knelpunten.

Flevolands Natuurbeleid anno 2014

Beleidskeuzes in voorgaande jaren
In 1999 hebben Provinciale Staten voor het eerst een eigen visie op het natuurbeleid uitgewerkt in de nota Natuur en Landschap. In die nota lag het accent vooral op bescherming van natuur en landschap en het doorontwikkelen van de in Flevoland aanwezige kwaliteiten.
De beschikbare rijksbudgetten werden ingezet ter versterking van de Ecologische Hoofdstructuur. Dit betrof een combinatie van kleine uitbreidingen met nieuwe natuur en een verbetering van de inrichting van de bestaande natuurgebieden om meer variatie te krijgen en beter te kunnen sturen op milieucondities. De keuzes werden gemaakt in samenspraak met de omgeving. Aankoop van landbouwgronden werd alleen gedaan op basis van vrijwilligheid.

In 2006 is het sectorale natuur- en landschapsbeleid geïntegreerd in het Omgevingsplan. Reeds toen is aangegeven dat Flevoland naast het beschermen en ontwikkelen van natuur en landschap ruimte wil hebben om andere maatschappelijke ontwikkelingen zoals woningbouw en recreatie optimaal vorm te geven. Provinciale Staten hebben in het Omgevingsplan 2006 opgenomen dat zij het strakke 'nee-tenzij-regime' uit het nationale natuurbeleid in Flevoland willen ombuigen naar een 'ja want' regime. Het uitgangspunt van die benadering is dat maatschappelijke en ecologische ontwikkelingen zo vorm worden gegeven dat zij elkaar niet belemmeren, maar juist versterken.

Vanuit de behoefte om een meer ontwikkelingsgerichte aanpak in de EHS mogelijk te maken is een systeem van saldobenadering ingevoerd. Ingrepen op de ene locatie kunnen worden toegestaan als op een andere locatie de kwaliteit en kwantiteit van de EHS zodanig wordt verbeterd dat op gebiedsniveau sprake is van een verbetering. Projecten en/of handelingen worden bij de EHS-saldobenadering niet afzonderlijk maar in combinatie beoordeeld. Die saldobenadering is verder uitgewerkt in de spelregels EHS, die in 2010 door Provinciale Staten zijn vastgesteld.
Flevoland heeft inmiddels meerdere positieve ervaring opgebouwd met de regionale, gebiedsgerichte aanpak waarbij mogelijkheden om functies te combineren benut worden en waar economische ontwikkelingen kunnen bijdragen aan het streven naar een robuuste en veerkrachtige natuur.

Kracht van Flevoland
Dat Flevoland al in 2006 voor deze integrale en op ontwikkeling gerichte benadering kon kiezen komt voor een groot deel door de gunstige uitgangssituatie van de Flevolandse natuur.

Flevoland is ooit begonnen als een groot maatschappelijk en economisch project. De polders moesten er komen voor landbouw en andere economische bedrijvigheid. De minst productieve gronden werden ingericht als bossen met een doelstelling voor houtproductie. In de Noordoostpolder werden de dorpen geplaatst op fietsafstand van elkaar en elk dorp kreeg een recreatiebosje. Tijdens de inrichting van Oostelijk Flevoland was de auto belangrijker geworden en kregen mensen iets meer vrije tijd. De bossen werden nog steeds op minder productieve gronden geplaatst maar er ontstond meer ruimte voor ondernemers om campings, jachthavens en andere voorzieningen voor recreatie en toerisme te starten. In Lelystad werd het groen ingezet als buffer tussen de wijken en het buitengebied.
In Zuidelijk Flevoland domineerde de stedelijke ontwikkeling. Almere is aangelegd als 'New Town', een moderne stad waar grote groene lobben ver de stad in lopen.
Bij Zeewolde werd een groot productiebos aangelegd op zeeklei met een nadrukkelijke recreatieve functie voor de Randstad.
De keuzes van de rijksdienst hebben ervoor gezorgd dat natuurgebieden en agrarische gebieden zich onafhankelijk van elkaar hebben ontwikkeld. De functies waren strikt gescheiden. De landbouwgebieden konden verder intensiveren, de steden breidden uit en de natuurgebieden waren robuust, groeiden snel en werden geleidelijk steeds gevarieerder doordat soorten vanaf het vaste land het nieuwe gebied geleidelijk begonnen te ontdekken.

In de jaren '70 kwam er meer aandacht voor de milieuomstandigheden. Vermesting, verdroging, versnippering werden als bedreigingen voor de natuur gezien. Europees en nationaal werd wetgeving ontwikkeld om de kwetsbare natuur te beschermen tegen de mens. In Flevoland lag het accent nog steeds op de economische ontwikkeling.
Wel werden een aantal bijzondere gebieden, de Oostvaardersplassen, de Lepelaarsplassen,

Toppad Urk en het Staartwegreservaat aangewezen als rijksnatuurreservaten, ontoegankelijk voor het publiek.

In de laatste 20 jaar zijn er enorme resultaten geboekt in Flevoland. De robuuste natuurgebieden, gescheiden van de zich snel ontwikkelende landbouw, groeiden snel en werden steeds gevarieerder. Milieumaatregelen in de randmeren zorgden voor herstel van de waterkwaliteit en een omslag van ondoorzichtig stinkend water naar heldere plassen, vol waterplanten met soms enorme aantallen watervogels.
Flevoland heeft zich in die jaren ontwikkeld als een internationaal belangrijk vogelgebied, een essentieel onderdeel van de Nederlandse delta. Op korte afstanden van elkaar zijn grote watervlakten, voedselrijke moerasgebieden en uitgestrekte bosgebieden te vinden. De moerasgebieden zijn zo waardevol voor de internationale vogelpopulaties dat ze een status als Natura 2000 gebied kregen. Waar elders in Nederland bijna overal sprake was (en is) van een geleidelijke achteruitgang van de biodiversiteit, kent Flevoland een positieve trend. De gebieden werden en worden gevarieerder en steeds meer bijzondere soorten vestigen zich in Flevoland. Daar waar de omstandigheden gunstig zijn, is gelijk sprake van een massale aanwezigheid van soorten die daar van kunnen profiteren.

De sterke groeikracht van Flevoland en de relatief korte ontstaansgeschiedenis leiden er toe dat de Flevolandse natuur meer 'maakbaar' is dan natuur op het oude land. De ontwikkeltijd van een heidelandschap, een hoogveen of een duinlandschap is veel langer dan de ontwikkeltijd van een kleimoeras of loofbos op voedselrijke bodem.
Juist de grootschaligheid en groeikracht geeft ruimte voor natuurlijke processen. In Flevoland worden we regelmatig verrast door de komst van soorten die we niet direct verwacht hadden, zoals de zeearend in de Oostvaardersplassen, krabbenscheer in de oostrand van Oostelijk Flevoland, de snelle ontwikkeling van wilde beverpopulaties door heel Flevoland en de terugkeer van de otter.

Knelpunten
De ontwikkelingen in Flevoland zijn niet alleen positief. De nadruk op scheiding van functies en bescherming van natuur levert ook spanning op. Natuur is te veel een onderwerp voor specialisten geworden. Voor veel stedelingen is de natuur letterlijk en figuurlijk ver weg. Ook verschillen de beelden van wat natuur is en wat natuur zou moeten zijn. Het brede maatschappelijk draagvlak, afgemeten in lidmaatschappen van natuurorganisaties, lijkt redelijk constant. Toch is de betrokkenheid bij de natuur in veel Flevolandse gebieden beperkt tot een kleine groep.
Bovendien zijn de pioniersjaren voorbij. De snelle ontwikkeling van natuur in de Flevolandse polders is tot stilstand gekomen. De natuur begint zich te stabiliseren, wat in sommige gebieden leidt tot achteruitgang van aantallen of variatie van en binnen soorten. Beheer wordt steeds belangrijker.

Instandhoudingsdoelen van de grote wateren worden niet (meer) gehaald
Tot begin jaren '90 waren de aantallen watervogels op het Markermeer en IJmeer vele malen hoger dan tegenwoordig. In opdracht van Rijkswaterstaat is onderzocht wat de oorzaak kan zijn en welke oplossingen mogelijk zijn. Vooral visetende vogels en bodemdieren (benthos)-etende vogels hebben het moeilijk.
In het Toekomstperspectief Markermeer-IJmeer zijn voorstellen gedaan hoe deze neergaande trend gekeerd kan worden. Dit Toekomstbestendig Ecologisch Systeem (TBES) is inmiddels in de rijksstructuurvisie AAM (Amsterdam-Almere-Markermeer) vastgelegd als 'stip aan de horizon'. De ontwikkeling van Markerwadden en de luwtemaatregelen in het Hoornse Hop zijn de eerste concrete stap op weg naar het TBES.

Waterpeilen in de grote moerasgebieden vergen steeds meer kunstgrepen
De Flevolandse moerassen zijn voedselrijk en dankzij de nabijheid van het IJsselmeergebied van internationaal belang voor de watervogels. Door het ontbreken van natuurlijke dynamiek lopen de natuurwaarden in de moerassen langzaam achteruit. Door gebrek aan peilfluctuaties missen de moerassen de catastrofes (overstromingen en droogtes) die bij kleimoerassen thuis horen. Het gevolg is dat de moerassen verlanden en verruigen (zoals de Lepelaarsplassen en Harderbroek) of afslaan en tot open water verworden (zoals de Oostvaardersplassen). De moerassen van Flevoland dreigen leeg te lopen. Het vergt kunstgrepen in de waterhuishouding om het moerasgebied voldoende nat te houden.
De Flevolandse moerasgebieden zijn ontstaan op laaggelegen plekken die erg nat en daarmee ongunstig waren voor de landbouw. In de loop der jaren is het landbouwgebied geleidelijk lager komen te liggen. Dit heeft geleid tot een bodemdaling van vele centimeters. De moerasgebieden zijn niet ontwaterd en liggen nu hoger dan de omgeving. Voor de Oostvaardersplassen wordt in het Natura 2000-beheerplan voorgesteld om het gebied een

periode droog te laten vallen zodat rietlanden zich weer kunnen ontwikkelen. Het Natura 2000-beheerplan van de Lepelaarsplassen richt zich op het vernatten van de moeraslanden in het voorjaar zodat er weer een vitaal rietmoeras ontstaat.

De bossen zijn niet spannend genoeg voor de recreant
De bossen van Flevoland zijn jong en de meeste zijn in aanleg als productiebos bestemd; rechte rijen van allemaal dezelfde soort bomen. Op de gestoorde voedselrijke kleibodem is een onderlaag van brandnetel en braam ontstaan. Niet het ideaalbeeld van recreatiebos. Dat er meer uit de beleving van de bossen te halen is wordt bewezen door onze oudste bossen (zoals het Kuinderbos en Waterloopbos) waar als gevolg van successie zich een bijzondere onderbegroeiing heeft ontwikkeld (waaronder varens) en waar veel meer variatie in de houtopstand is ontstaan. Actieve ingrepen in bossen zoals de aanleg van slenken, poelen en beken blijken effectief. Met actieve omvorming en beheer wordt het bos gevarieerder en profiteren zowel de recreanten als bijvoorbeeld libellen en vlinders van de toenemende variatie.

De natuur- en landschapswaarden in het agrarisch gebied kennen een negatieve trend
Terwijl in Flevoland binnen de meeste natuurgebieden sprake is van een positieve trend van de natuurwaarden is dat niet het geval in het agrarisch gebied. De soortenrijkdom in het agrarisch gebied is erg laag en de soorten die daar nog voorkomen zijn zeer algemene soorten.
De inspanningen door individuele boeren en agrarische natuurverenigingen om met behulp van agrarisch natuurbeheer deze trend te keren hebben niet het gewenste effect. De kosten die daarmee gemoeid zijn staan niet in verhouding tot de opbrengsten. Op basis van het gemeenschappelijk landbouwbeleid van de EU worden maatregelen genomen die moeten leiden tot een vergroening van het agrarisch gebied.
De Flevolandse agrariërs maken zelf de keuzes voor die maatregelen die het beste in de bedrijfsvoering zijn in te passen. De productiviteit van de landbouw en de hoge grondkosten leiden ertoe dat de meer effectieve vormen van agrarisch natuurbeheer in Flevoland slecht inpasbaar zijn.
Het rijk heeft Flevoland aangewezen als geschikt leefgebied voor akkervogels. Voor andere soorten (zoals weidevogels) zijn er elders in Nederland gebieden die kansrijker zijn.

Beleefbaarheid natuurgebieden onvoldoende
Flevoland heeft een vergelijkbare oppervlakte aan natuurgebieden als andere provincies maar het toeristisch-recreatief gebruik ligt veel lager. De door de Rijksdienst IJsselmeerpolders gehanteerde scheiding van functies heeft er toe geleid dat er weinig voorzieningen zijn in de Flevolandse natuurgebieden. De aantrekkelijkheid van bijvoorbeeld de Veluwe wordt mede bepaald doordat er op relatief korte afstanden een keur aan verschillende activiteiten mogelijk is. Horeca, musea, winkeltjes, mogelijkheden voor fietsen, wandelen, paardrijden in een prachtige groene omgeving en een ruim aanbod aan overnachtingsmogelijkheden in de buurt. In Flevoland ontbreekt deze recreatieve infrastructuur. Vrijwel alle Flevolandse natuurgebieden zijn voorzien van wandelpaden, fietspaden, kijkhutten en uitrustplekken, toch worden ze als weinig beleefbaar ervaren.
Oorzaken lijken te zijn dat de entrees van de gebieden vaak onvoldoende herkenbaar zijn, dat er weinig horecagelegenheden zijn en dat er, naast wandelen en fietsen, weinig activiteiten in de natuurgebieden worden aangeboden. De grotere toeristische attracties in Flevoland zijn niet verbonden met de natuur.
Om de gebruikswaarde van de natuur te verbeteren is juist op dit aspect een kwaliteitsslag noodzakelijk. Gelukkig zijn er ook mooie voorbeelden in Flevoland waar de natuur wel beleefd kan worden zoals stadslandgoed de Kemphaan, de bezoekerscentra van de Oostvaardersplassen, de bosgebieden langs de randmeren, het Natuurpark Lelystad, Brennels buiten, het Waterloopbos, het Kuinderbos en Schokland.

Betrokkenheid kan beter
De uitvoering van het natuurbeleid in het veld wordt gedaan door gebiedspartners. Het beheer van de natuurgebieden wordt meestal gedaan door een terreinbeherende organisatie:
Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer,
het Flevo-landschap en de Unie van Bosgroepen.
In het agrarisch gebied zijn ook coöperaties van agrariërs, de agrarische natuurverenigingen actief evenals vrijwilligers die worden begeleid door landschapsbeheer Flevoland. Deze organisaties voeren hun werk zeer deskundig uit en met hart voor Flevoland. De financiële middelen die zij voor hun reguliere werkzaamheden nodig hebben worden verkregen van de overheid via subsidies (Subsidie Natuur en Landschapsbeheer) en aangevuld met gelden van de postcodeloterij,

Europese financiering en bijdragen van begunstigers/leden of donateurs. Daarnaast worden projecten gefinancierd uit gebiedsontwikkelingsgelden, POP-middelen en derde geldstromen.
Deze wijze van organiseren heeft ertoe geleid dat bezoekers, gemeenten en bedrijven wel genieten van de natuur, maar zich niet geroepen voelen actief hieraan bij te dragen. Natuurlijk zijn er veel vrijwilligers actief, worden er bedrijvendagen georganiseerd en wordt er nauw samengewerkt met de gemeenten en het waterschap. Toch voelen veel mensen zich niet uitgedaagd om actief te participeren en de keuzes die gemaakt worden te beïnvloeden. Met de aanpak van het Programma Nieuwe Natuur heeft de provincie een nieuwe weg ingeslagen die aansluit bij de landelijke trend naar een meer participatieve samenleving. Een aanpak die aanslaat in Flevoland.

Bezuinigingen dwingen tot keuzes
De decentralisatie van taken van het rijk naar de provincies is gepaard gegaan met een forse bezuinigingsopgave. Voor uitbreiding van de natuur wordt geen geld meer beschikbaar gesteld maar hebben rijk en provincies afspraken gemaakt over grond-voor-grond-constructies. In Flevoland is deze grond-voor-grond-constructie alleen van toepassing voor het Programma Nieuwe Natuur.
De rijksbudgetten voor inrichting en beheer zijn bij de decentralisatie gehalveerd ten opzichte van de budgetten die beschikbaar waren in voorgaande periodes. In Flevoland kan met deze middelen een bijdrage van 75% aan de beheerkosten van de natuur binnen de Ecologische Hoofdstructuur worden gefinancierd en kan de bestaande inzet voor agrarisch natuurbeheer worden voortgezet. Voor ambities die niet direct te koppelen zijn aan de internationale verplichtingen zijn geen rijksmiddelen beschikbaar. Ambities voor versterking van de recreatie of voor beheer en onderhoud van het landschap worden niet gezien als landelijke opgaven. Het is aan de provincies zelf of zij daar in willen (en kunnen) investeren.

De provincie Flevoland heeft niet de financiële ruimte om de kosten voor deze voormalige rijksdoelen zelf over te nemen. Op basis van de wettelijke verplichtingen legt de provincie de prioriteit bij de internationale doelstellingen.
Extra financiële ruimte wil de provincie creëren door samen met gebiedspartners te zoeken naar functiecombinaties, efficiënte werkwijzen en aantrekkelijke financieringsconstructies. Dit komt tot uiting in de wijze waarop de provincie haar rol als gebiedsregisseur invulling geeft.

Provinciale rolopvatting

De provincie is na de decentralisatie verantwoordelijk voor de realisatie van het natuurbeleid.
De provincie moet dit uitvoeren binnen de kaders die gesteld zijn door Europa en het rijk (zie par. 1.4).
Het rijk blijft verantwoordelijk voor het behalen van de internationale doelen en voor het juridisch stelsel.

Als subsidieverlener, vergunningverlener, handhaver en deskundige met ambities voor Flevoland stuurt de provincie op die ontwikkelingen die aansluiten bij de kernkwaliteiten van Flevoland en die invulling geven aan de Europese en landelijke verplichtingen of aan de regionale ambities.
De uitvoering in het veld wordt gedaan door gebiedspartners, waarbij met name de terreinbeherende organisaties een cruciale rol vervullen als eigenaren en beheerders van de belangrijkste natuurgebieden.

De provincie kan en wil dit niet alleen doen, maar hecht sterk aan een actieve betrokkenheid van gebiedspartners. Samenwerking leidt tot betere resultaten en een groter draagvlak.
De rol van de provincie voor het natuurbeleid is het beste te beschrijven als een regisseursrol.
De provincie ziet het als haar taak om op een actieve wijze gebiedspartners samen te brengen, te stimuleren en waar nodig te ondersteunen.
Gebiedsontwikkeling heeft de beste resultaten en het breedste draagvlak als de initiatieven van onderaf komen en verschillende partijen samenwerken om gezamenlijk te komen tot gedragen keuzes, waarbij alle relevante aspecten (natuur, water, landbouw, landschap, recreatie, beleving) zijn betrokken.

De insteek van de provincie is om vooral in oplossingen te denken en ruimte te bieden aan creativiteit, innovatie en bevlogenheid. Dit wel vanuit een brede en integrale visie voor een provincie waar het goed wonen, werken en recreëren is.
Met de Flevolandse cultuur van korte lijnen, aanpakken en met elkaar de schouders eronder zetten zijn de afgelopen jaren, ondanks de beperkte financiële ruimte, goede resultaten behaald.

Europese en landelijke kaders

Europees netwerk natuurgebieden
De Flevolandse natuurgebieden staan niet op zichzelf, zij maken deel uit van een landelijk en van een Europees netwerk.

Voor het behoud en de bescherming van deze netwerken zijn in internationaal en in nationaal verband verdragen gesloten en wetten opgesteld. De belangrijkste Europese regelgeving voor het natuur- en landschapsbeleid wordt gevormd door het biodiversiteitsverdrag, de Habitatrichtlijn, de Vogelrichtlijn, verdrag van Ramsar en de Kaderrichtlijn water. Maar ook het gemeenschappelijk landbouwbeleid heeft een duidelijke relatie met het natuurbeleid.

Iedere lidstaat heeft deze richtlijnen geïmplementeerd en binnen de eigen landsgrenzen speciale beschermingszones aangewezen.
Die gebieden vormen gezamenlijk het Europese Natura 2000-netwerk.

In Flevoland zijn 9 gebieden aangewezen;
- IJsselmeer
- Markermeer & IJmeer
- Vollenhovermeer (onderdeel van de Wieden)
- Zwarte Meer
- Ketelmeer & Vossemeer
- Veluwerandmeren
- Eemmeer & Gooimeer Zuidoever
- Oostvaardersplassen
- Lepelaarsplassen

Voor deze gebieden zijn de Europese kaders van toepassing.
Om te waarborgen dat de instandhoudingsdoelen worden gehaald is in de Nederlandse Natuurbeschermingswet opgenomen dat voor alle gebieden 6-jaarlijks beheerplannen worden opgesteld. Voor de rijkswateren worden deze beheerplannen opgesteld en uitgevoerd door Rijkswaterstaat. Voor de Oostvaardersplassen wordt het beheerplan opgesteld door het Ministerie van EZ en de uitvoering door de provincie. Het is de intentie om het gehele proces naar de provincie over te dragen. Voor de Lepelaarsplassen is het beheerplan door de provincie opgesteld en wordt de uitvoering door de provincie geregisseerd. Het opstellen van het beheerplan de Wieden ligt bij de provincie Overijssel.

Binnen alle Natura 2000-gebieden geldt een vergunningsplicht voor activiteiten en projecten die een negatieve invloed kunnen hebben op de instandhoudingsdoelen. De vergunningverlening is een provinciale taak.

Natuurnetwerk Nederland
Het Nederlandse Natuurnetwerk heeft vanaf de jaren ‘90 vorm gekregen. In het natuurbeleidsplan van het rijk uit 1990 is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) geïntroduceerd. De opzet was om de natuur- en landschapswaarden veilig te stellen door een samenhangend netwerk te realiseren van kerngebieden voor natuur.
Bestaande natuurgebieden vormden de kern van deze hoofdstructuur. Door verwerving en inrichting van naastliggende landbouwpercelen konden gebieden robuuster worden gemaakt en konden milieuzones worden gerealiseerd. Daarnaast werd ingezet op het realiseren van fysieke verbindingen tussen de gebieden.
Elke provincie wees de kerngebieden binnen de eigen regio aan en kreeg een quotum toebedeeld voor het uit te breiden oppervlak.

Latere kabinetten hebben wel aanpassingen gedaan in het beleid, maar de centrale gedachte van een robuust en samenhangend natuurnetwerk is nog steeds een belangrijke pijler in het rijksbeleid. De resultaten zijn goed. Het natuurareaal in Nederland is gestaag gegroeid, al ging dat langzamer dan het rijk had gehoopt. De achteruitgang van de biodiversiteit is gekeerd. Op veel plaatsen zijn de natuurlijke condities verbeterd en de grote ‘ver‘-problemen, zoals verdroging en verzuring van de bodem zijn in heel Nederland verminderd.
In het natuurpact dat ten grondslag ligt aan de decentralisatie-afspraken is opgenomen dat de provincies het Natuur Netwerk Nederland uiterlijk in 2027 hebben afgerond en dat dit Natuurnetwerk in ieder geval bijdraagt aan de realisatie van de internationale natuurdoelen. De provincie zorgt voor de planologische bescherming van het netwerk en stuurt op inrichting en beheer door de uitvoerende organisaties.

Overige regelgeving
Bescherming soorten
Naast bovengenoemde gebiedsgericht regelgeving, zijn er Europese en nationale kaders voor soortenbescherming.
- De Vogel- en Habitatrichtlijn vormen het Europese kader. Deze richtlijnen kennen lijsten met beschermde soorten waar extra inspanningen voor nodig zijn om de populaties te behouden of te versterken.

Het nationale kader bestaat op dit moment nog uit een drietal wetten:
- De Natuurbeschermingswet regelt de bescherming van de aangewezen gebieden.
- De Flora-en faunawet regelt de bescherming van soorten.
- De boswet zorgt voor instandhouding van het areaal bos.

De uitvoering van deze wetgeving is een gecombineerde verantwoordelijkheid van rijk en provincies. In het natuurpact is de intentie uitgesproken meer taken aan de provincie over te dragen.

Een nieuwe Wet Natuurbescherming is in voorbereiding. Daarin worden de drie afzonderlijke wetten samengevoegd tot één integrale natuurwet.
Bij vaststelling van de nieuwe wet in Tweede en Eerste kamer zal duidelijk worden wat de precieze taakverdeling tussen rijk en provincies wordt.

Milieuwetgeving
De Kaderrichtlijn Water is een Europese richtlijn die tot doel heeft om de kwaliteit van alle Europese wateren in een 'goede toestand' te brengen met een focus op de ecologische kwaliteit. Per stroomgebied zijn de normen uitgewerkt en zijn maatregelen gedefinieerd die de kwaliteit van grond- en oppervlaktewateren op peil moeten brengen. De provincie en het waterschap hebben hiervoor een maatregelenpakket opgesteld waarvan de uitvoering op schema ligt.

Vergroening landbouw
In het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid van Europa worden er eisen gesteld aan een verdere vergroening van de landbouw. Akkerbouwers die in aanmerking willen komen voor Europese subsidie moeten op 5% van hun areaal vergroeningsmaatregelen nemen. Het rijk is verantwoordelijk voor de precieze uitwerking van deze regelgeving in Nederland. Voor Flevoland kan dit van grote betekenis zijn. Halverwege 2014 heeft de staatssecretaris voor natuur de voorwaarden bekend gemaakt. Voor Flevoland kunnen deze vergroeningsmaatregelen tot een uitbreiding van de oppervlakte beheerde en braakliggende akkerranden leiden. Randen die meetellen voor de vergroening komen op grond van het verbod op dubbele betaling niet in aanmerking voor subsidies voor agrarisch natuurbeheer. In samenspraak met het collectief voor agrarisch natuurbeheer wil de provincie kijken hoe agrarisch natuurbeheer het beste kan worden ingezet om zo effectief mogelijk te zijn en bij te dragen aan de internationale doelstellingen voor akkervogels waar Flevoland voor aan de lat staat. Voor alle maatregelen die betrekking hebben op het boerenbedrijf zijn de Europese staatssteunregels van toepassing, waardoor ook voor provinciale uitwerkingen de goedkeuring van Brussel nodig is.

Gebiedsproces natuurvisie

De combinatie van de landelijke en provinciale ontwikkelingen in samenhang met de decentralisatie van taken waren voor de provincie de aanleiding voor een herijking van het natuurbeleid. Dit proces heeft de provincie in samenspraak met gebiedspartners opgepakt.

In 2013 is gestart met een aantal bijeenkomsten met gebiedspartners. Dit heeft geresulteerd in het pamflet: "Flevoland biedt ruimte". Hierin zijn hoofdlijnen voor de nieuwe visie weergegeven. Vervolgens zijn verdiepingsgesprekken gehouden met een bredere groep gebiedspartners.
In die gesprekken is doorgevraagd op kansen en knelpunten.
Om de totale breedte van het natuur- en landschapsbeleid goed in beeld te krijgen is daarbij gebruik gemaakt van de vier kijkrichtingen die het Planbureau voor de Leefomgeving heeft onderscheiden.

In 2014 heeft de provincie in samenwerking met het Planbureau voor de Leefomgeving een workshop georganiseerd waarin door de Flevolandse gebiedspartners ideeën zijn geopperd voor ruimtelijke uitwerking van de vier kijkrichtingen.

In dit achtergronddocument bij de visie is de informatie uit dit gebiedsproces uitgewerkt en wordt toegelicht welke keuzes er zijn gemaakt.

2 KIJKRICHTINGEN VOOR DE FLEVOLANDSE NATUUR

Om een goed beeld te krijgen van de kansen en ambities die er in Flevoland zijn voor natuur en landschap zijn ruimtelijke uitwerkingen gemaakt van de vier kijkrichtingen die het Planbureau voor de Leefomgeving heeft ontwikkeld: Vitale Natuur, Beleefbare Natuur, Functionele Natuur en Inpasbare Natuur. Elke kijkrichting staat voor een andere benadering van de natuur, waarbij verschillende opgaven en verschillende drijfveren kunnen worden onderscheiden. Op deze wijze zijn uitersten verkend en wordt een breed beeld geschetst van de mogelijkheden binnen Flevoland. Bij de verkenning van de kijkrichtingen is de bestaande natuur in Flevoland als uitgangspunt genomen, van daaruit zijn mogelijkheden en kansen in beeld gebracht.
Onderstaand is per kijkrichting aangegeven wat een uitwerking vanuit die specifieke benadering zou kunnen betekenen voor de ecologische, de economische en de maatschappelijke waarden van Flevoland. De beschrijvingen en kaartbeelden zijn geen keuzes, maar het zijn schetsen van mogelijke toekomstperspectieven, beschreven vanuit vier heel verschillende invalshoeken.

Vitale Natuur

In de kijkrichting Vitale Natuur staan het herstel, het behoud en de ontwikkeling van biodiversiteit voorop. Prioriteit wordt gegeven aan natuur die internationaal bescherming geniet. Voor Flevoland is dat in ieder geval de delta-natuur; de grote wateren en moerassen. In deze gebieden worden de milieu- en natuuromstandigheden geoptimaliseerd.

De overgangen tussen water en land worden verbreed en meer geleidelijk gemaakt, zowel bij de randmeren en langs de vaarten en tochten. Daarnaast wordt ingezet op doorontwikkeling van de bossen. Door binnen de bosgebieden boskernen te ontwikkelen met veel ondergroei en oude bomen ontstaan er bosecosystemen op rijke grond. Een waarde die weinig voorkomt op Europese schaal. De belangrijkste opgave voor de provincie in deze kijkrichting is om zorg te dragen voor de instandhouding van de ecologische waarden.

Het bestaande natuurnetwerk, de Ecologische Hoofdstructuur wordt zo ingericht en beheerd dat er zoveel mogelijk ruimte is voor natuurlijke processen. De gebieden zijn robuust, de waterpeilen variëren met de seizoenen. Menselijk ingrijpen in het gebied en de populaties wordt zo min mogelijk gedaan. Daar waar gebieden onvoldoende aaneengesloten zijn wordt ingezet op de realisatie van verbindingen.
In deze kijkrichting ontstaat een groene dooradering met natuur in de stad en natuur in het agrarisch gebied. Dit vormt een waardevolle aanvulling op het robuuste netwerk en garandeert het duurzaam voortbestaan van in ieder geval de internationaal belangrijke soorten.

Ecologische waarden Vitale Natuur
In de kijkrichting Vitale Natuur ligt de focus op de ecologische waarden en een verdere versterking en uitbreiding van het natuurnetwerk. Dit netwerk bestaat uit de grote wateren, de binnendijkse moerasgebieden en de grotere boskernen.
In de wateren blijft het rijk de regie voeren. Mede door de inzet van Flevoland ontstaat er meer ruimte voor natuurlijke fluctuatie van de waterpeilen, wordt de waterkwaliteit verbeterd en kunnen de Markerwadden zich ontwikkelen tot een bijzonder moerasgebied met vele eilandjes voor broedende vogels en ondiep water voor paaiende vissen.
De binnendijks gelegen moerasgebieden vormen waardevolle aanvulling waar vele watervogels kunnen broeden, foerageren en uitrusten. Er is veel ruimte voor natuurlijke processen waardoor van jaar tot jaar lokaal grote veranderingen kunnen optreden; bevers die een dam hebben gebouwd, een storm die heeft huisgehouden of effecten van een strenge of juist een heel zachte winter.
Er wordt ruim ingezet op meer geleidelijke overgangen tussen natuur en water, bijvoorbeeld met bredere lagere dijken en het downgraden van de Oostvaardersdijk tot een fietspad.
De bosrand langs de oostrand wordt robuuster en meer aaneengesloten. Daarbinnen bevinden zich een aantal goed geselecteerde boskernen waar het beheer gericht is op het ontstaan van oude, ongestoorde boskernen. Ook langs de randmeren wordt de samenhang tussen water en bos verder versterkt. Brede rietkragen bieden een eldorado voor vele vogelsoorten. Binnendijks zijn verschillende grote waterpartijen te vinden waar vogels bij slechte weersomstandigheden komen rusten en eten. De Strandgaperbeek stroomt een groot deel van het jaar en biedt voldoende voedsel voor onder anderen ijsvogels en oeverzwaluwen.

In de Noordoostpolder zijn het Voorsterbos en het Kuinderbos de belangrijkste natuurkernen. Ook hier ontwikkelt het bos zich tot gevarieerde bosecosystemen met een kern van oude bomen en rijke ondergroei. Een geleidelijke overgang van het Voorsterbos naar het Vollenhovermeer en het Kadoelermeer vormt de aanzet voor een verdere ecologische verbinding naar de Wieden en Weerribben.

Binnen de stad en het agrarisch gebied is eveneens ruimte voor Vitale Natuur. In de steden vinden we verschillende vestigingsplaatsen van bijvoorbeeld de meervleermuis, de groeiplaatsen van bijzondere orchideeën worden beschermd. In het landbouwgebied is als gevolg van de vergroeningseisen van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid ca. 5000 ha aan randen, singels en steppingstones gerealiseerd die zorgen voor een groen/blauwe dooradering die bijdraagt aan de vitaliteit van de Flevolandse natuur. Mocht de wolf of de lynx op eigen houtje naar Flevoland komen dan is daar ruimte voor binnen de grote natuurgebieden.

Economische waarden vitale natuur
In Vitale Natuur staat de ecologische waarde centraal. De natuur is er omwille van de natuur zelf. Gebruik voor economische functies is alleen mogelijk wanneer dit de natuurwaarden niet negatief beïnvloedt. De grote internationale betekenis van de natuur kan wel aantrekkingskracht hebben voor natuurliefhebbers uit de hele wereld. Verblijfsaccommodaties zullen in de nabijheid van de natuur een plek kunnen krijgen. Recreatie in en om de natuurkernen is mogelijk zolang de biodiversiteit er niet onder leidt. Uit voorzorg zal daar terughoudend mee omgegaan worden. De inzet op versterking van de internationale biodiversiteit zorgt ervoor dat de biodiversiteit toeneemt. Hierdoor ontstaat er een aantrekkelijker landschap en een groenere stad, en tegelijkertijd meer ontwikkelruimte. Niet alle aanwezige natuurwaarden in het stedelijk en het agrarisch gebied zijn (nog) nodig voor het behalen van de internationale instandhoudingsdoelstelling, hierdoor

zijn er minder belemmeringen voor economische ontwikkelfuncties. Om ongewenste beïnvloeding van de natuurkwaliteit te voorkomen wordt wel sterk gestuurd op de locatiekeuzes zodat functies elkaar niet negatief beïnvloeden.

Maatschappelijke waarden Vitale Natuur
Een uitwerking volgens de kijkrichting Vitale Natuur leidt tot een groener en meer natuurlijk ingericht Flevoland. Dit betekent een aantrekkelijke leefomgeving waarbij bijzondere natuur langs de randen van de provincie te vinden is en meer dagelijkse gebruiksnatuur in de nabijheid van steden en dorpen. Burgers zullen worden uitgenodigd en uitgedaagd om daar hun steentje aan bij te dragen. Bijzondere locaties zijn te adopteren voor beheer, zoals een poel voor rugstreeppadden, een ijsvogelwand of een orchideeënveld. Groengebieden binnen het stedelijk gebied dragen bij aan de klimaatbeheersing in de stad o.a. door schaduwwerking en invangen van fijn stof. Een groene dooradering van het agrarisch gebied nodigt uit tot recreatief medegebruik.
De inwoners van Flevoland zullen wel moeten wennen aan meer natuur in de directe woonomgeving. Vaker dan nu ervaren ze overlast zoals een grotere kans op teken, beschadiging van huizen of auto's door steenmarters, een vos in de kruipruimte en een grotere kans op vraatschade voor de boeren in het agrarisch gebied.

Provinciale rol Vitale Natuur
Om de kijkrichting Vitale Natuur te realiseren zal er zeker op de korte termijn sprake zijn van een actieve regierol voor de provincie. Een verdere uitbreiding en versterking van de huidige ecologische hoofdstructuur naar een nog robuuster netwerk vergt een sterke sturing. Ontbrekende schakels in de bosrand worden ingevuld, rondom de belangrijkste natuurkernen worden extra bufferzones gerealiseerd en zo ingericht dat er een natuurlijke zonering van het gebruik ontstaat. Binnen de bestaande natuurgebieden moeten inrichtingsmaatregelen worden genomen om zo gunstig mogelijke milieu- en watercondities te realiseren.
Voor financiering van deze kijkrichting zal vooral naar de overheid gekeken worden. Geconstateerd kan worden dat de aan Flevoland toegekende decentralisatiemiddelen onvoldoende zijn om deze kijkrichting optimaal in te vullen.

Op de langere termijn zal de rol en bemoeienis van de provincie afnemen. Doordat ruimte wordt geboden aan natuurlijke processen kan in de sturing op beheer worden volstaan met een globale aanduiding van het beoogde ecosysteem. Voor de bescherming van de natuurwaarden zal (ruimtelijk) toetsing en handhaving nodig blijven. Die zal zich meer en meer richten op de bescherming van de kerngebieden en bijzondere locaties. De algemene natuurwaarden in de stad en het agrarisch gebieden dienen vooral ter versterking van het systeem als geheel.

Het ligt voor de hand om de natuurwaarden binnen het stedelijk gebied de verantwoordelijkheid van de gemeenten te laten zijn, waarbij wel afspraken worden gemaakt over de bescherming van de internationale natuurwaarden.

Beleefbare Natuur

In de kijkrichting Beleefbare Natuur wordt de natuur zo aangelegd en ontwikkeld dat de mens er optimaal van kan genieten; de natuur is toegankelijk en beleefbaar en biedt vooral een gezonde, mooie en prettige leefomgeving.
Mensen kunnen zich zowel ontspannen als inspannen in de verschillende natuurgebieden, die vanuit hun woongebied goed bereikbaar zijn.
Met de inrichting wordt rekening gehouden met verschillende doelgroepen, variërend van de wandelaar die voor de stilte komt tot de crossfietser, de marathonloper of de rolstoelgebruiker.
In en nabij de natuurgebieden is voldoende horeca aanwezig voor een kopje koffie of een bordje soep.
Voor toeristen die van verder weg komen is er voldoende te beleven en te doen, variërend van natuur tot cultuur en bijzondere activiteiten.
Op de plekken waar verschillende recreatiestromen samenkomen, bijvoorbeeld bij de overgangen tussen water en natuur, ontstaan brandpunten voor recreatie en toerisme. Deze knooppunten hebben een grote aantrekkingskracht en een goed bereik.

Om toeristen naar Flevoland te krijgen zal wel het imago en de bekendheid van Flevoland moeten verbeteren. Langs de grote toegangswegen in en door Flevoland zullen 'etalages' worden gerealiseerd die vast een voorproefje laten zien van wat Flevoland te bieden heeft.

Ecologische waarden Beleefbare Natuur
Bij Beleefbare Natuur is de natuur vooral het decor voor de activiteiten die de mensen willen doen.
Mooie en gevarieerde natuur maakt een gebied aantrekkelijker, maar een grote biodiversiteit of bijzondere soorten zijn slechts voor een beperkte doelgroep interessant.
Daar waar de ecologische waarden nu al aanwezig zijn en een daarop gericht publiek trekken, zal ingezet worden op behoud van die waarden.
Het accent bij deze kijkrichting ligt echter op de gebruikswaarde voor de mens. Ecologische waarden kunnen toenemen op plekken waar de natuur gevarieerder wordt. Met name overgangen tussen verschillende natuurtypen zijn ecologisch interessant. Deze overgangen van water naar natuur zijn zowel voor de recreant als voor de natuur waardevol.

Om de toeristen te ‘verleiden’ om van de natuur te genieten zal in deze kijkrichting vooral langs de randen van de natuurgebieden ingezet worden op toegankelijke zones met veel variatie. Bij grote gebieden kan dit ertoe leiden dat de kwetsbare gedeelten in het centrum van een gebied ontzien worden, waardoor de ecologische waarden in de kern van het gebied minder recreatiedruk ervaren.

Economische waarden Beleefbare Natuur
Beleefbare Natuur biedt veel kansen voor ondernemers binnen de vrijetijdseconomie. Per gebied zullen de mogelijkheden verschillend zijn.
Van de bestaande natuur gebieden zijn met name de Oostvaardersplassen, het Horsterwold en Schokland kerngebieden voor de vrijetijdseconomie. Op de langere termijn kan wellicht de omgeving van luchthaven Lelystad zich tot een kerngebied ontwikkelen.
Kansen voor nieuwe ontwikkelingen liggen in ieder geval op de plekken waar water en natuur samenkomen. De Hoge en Lage Vaart worden steeds aantrekkelijker voor de recreatietoervaart.

Door op plekken waar waterwegen, fietspaden en autoverkeer samenkomen voorzieningen te realiseren die het voor een passant aantrekkelijk maken om aan te leggen of te parkeren ontstaan hier brandpunten voor de recreatiesector die goed bereikbaar zijn en jaarrond bezocht kunnen worden. Belangrijk aandachtspunt voor Beleefbare Natuur is de bereikbaarheid en toegankelijkheid van gebieden. Logische aanrijdroutes, voldoende parkeergelegenheid, bereikbaarheid met openbaar vervoer en heldere, aantrekkelijke ingangen dragen bij aan het beleefbaar maken van de natuur.
Deskundigen adviseren wel te focussen op bepaalde doelgroepen. Flevoland trekt over het algemeen een wat jonger publiek dan bijvoorbeeld de Veluwe of Drenthe. Actieve natuurbeleving, sporten in de natuur en aandacht voor de techniek van de polder en de innovaties in het nieuwe land passen bij het karakter van Flevoland.
Maatschappelijke waarden Beleefbare Natuur
Beleefbare Natuur, bedoeld en ingericht voor de mens, zal gezien worden als een functie die de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de woonomgeving versterkt. De natuur is niet alleen voor de liefhebber of de kenner, maar voor iedereen die naar buiten wil.
Mensen voelen zich meer verbonden met de natuur in hun omgeving als ze het gevoel hebben dat het ook hun natuur is. Hiermee neemt de betrokkenheid toe.

De toenemende bereikbaarheid en beleefbaarheid van de natuurgebieden moet het makkelijker maken voor mensen om vaker naar buiten gaan. Diverse onderzoeken hebben aangetoond dat de aanwezigheid van natuur een positief effect heeft op de gezondheid van mensen en hun gevoel van welbevinden. Veel bewegen is een van de belangrijkste aanbevelingen van artsen om gezondheidsproblemen als obesitas te voorkomen.

Provinciale rol Beleefbare Natuur
De kijkrichting Beleefbare Natuur vergt in Flevoland de nodige investeringen.
Veelgenoemde knelpunten van het bestaande natuurnetwerk zijn:
a. De natuurgebieden zijn mooi maar onbekend;
b. De natuurgebieden zijn niet zichtbaar en ogen niet toegankelijk;
c. De bereikbaarheid vanuit steden en dorpen moet beter;
d. Het toeristisch-recreatief gebruik moet versterkt met meer horeca en verblijfsaccommodatie;
e. De financiering van het beheer van recreatie voorzieningen (paden/bankjes) is onvoldoende geregeld.

Het bestaande stelsel aan natuurgebieden biedt volop kansen, de opgave is om die effectief en efficiënt te benutten. De beste resultaten worden behaald met een gebiedsgerichte en samenhangende aanpak. De provincie zal daar een regierol in hebben. Het voortouw voor nieuwe economische ontwikkelingen ligt bij ondernemers die in eerste instantie bij de gemeente aankloppen. Door als provincie en gemeenten gezamenlijk te werken vanuit een groter concept kan concurrentie tussen verschillende deelgebieden worden voorkomen.
Investeringen worden bij deze kijkrichting vooral door private partijen gedaan. Waar mogelijkheden bestaan voor cofinanciering vanuit landelijke of Europese fondsen zal de provincie zich ervoor inspannen dit voor elkaar te krijgen
Bij ruimte geven aan ondernemers past het principe van uitnodigingsplanologie. Bij de kijkrichting Beleefbare Natuur zal binnen het bestaande natuurnetwerk ruimte worden gegeven aan economische activiteiten gericht op het vergroten van de belevingswaarde. De provincie faciliteert dit met een gebiedsgerichte en oplossingsgerichte uitvoering van de nationale en Europese wet- en regelgeving.

Functionele Natuur

De kijkrichting Functionele Natuur heeft betrekking op de diensten en producten die de natuur levert. De uitdaging is deze diensten te herkennen en zodanig te benutten dat ze duurzaam kunnen voortbestaan. Drijfveer voor deze kijkrichting is een duurzamer gebruik van natuurlijke hulpbronnen. Beheer en inrichting worden met de kijkrichting Functionele Natuur afgestemd op een duurzaam behoud en bescherming van de producten en diensten die het natuurlijk systeem kan leveren. Concrete producten uit de natuur zijn bijvoorbeeld hout, schoon drinkwater, biomassa, vis en vruchten. Bij diensten van de natuur kan gedacht worden aan bestuiving, plaagbestrijding, het vastleggen van CO2, maar ook aan waterzuivering en waterberging of aan de functie die natuur heeft voor gezondheid, of voor klimaatbeheersing in de stad.
In de kijkrichting Functionele Natuur draagt de natuur in al zijn verschijningsvormen bij aan een duurzaam Flevoland.

Kansrijke functies sluiten aan bij actuele opgaven en trends.

- Toename van vergrijzing en de opgave voor kostenbesparing in de zorg vraagt om functies op gebied van welzijn en gezondheid
- De ontwikkelingen in de energiesector vragen om een steeds breder scala aan duurzame energie, waarbij de biomassaproductie uit de natuur een belangrijke factor kan worden
- Zorgen over dierenwelzijn en over de gezondheid van het voedsel leidt tot aandacht voor lokale, traceerbare producten. Dit brengt een beweging op gan waarbij behoefte is aan een integratie van de landbouwfunctie met natuur en met de stad in de vorm van stadslandbouw en groene uitloopge bieden rond de stad. Deze beweging is tegenge steld aan de verdere schaalvergroting in de landbouw, die juist leidt tot een scherpere scheiding van landbouw en natuur en het ontstaan van puur functionele landbouwkernen.
- Klimaatverandering en zeespiegelstijging leiden

tot toenemende aandacht voor waterveiligheid en het op een duurzame manier oplossen van wateroverlast. De principes die gehanteerd zijn bij ruimte voor de rivier worden algemeen gezien als effectief en waardevol. Voor bodemdalingsge bieden zijn vergelijkbare principes toepasbaar waarbij waterberging en natuur gecombineerd worden.
- Zowel de vraag als het aanbod in de vrije tijds economie nemen toe. De trends volgen elkaar in rap tempo op. Mensen willen graag iets unieks beleven, waarbij natuur en buitenleven hoog op het lijstje staan, maar dan wel met voldoende comfort.

Ecologische waarden Functionele Natuur
De nadruk bij deze kijkrichting ligt op de functies van de natuur. Beleid en beheer zullen op behoud en versterking van die functies gericht zijn. Goed functionerende ecosystemen kunnen meer en betere diensten leveren dan aangetaste systemen. De aanwezigheid van zeldzame soorten of het vergroten van de biodiversiteit is geen doel, maar versterking van de ecologische kwaliteit kan wel een effect zijn. Zeker functiecombinaties van waterberging en natuur zullen in Flevoland kunnen bijdragen aan die waarden waar Flevoland internationaal voor aan de lat staat.

Ook de Europese Unie zet met de biodiversiteitsstrategie in op functionele natuur en het herstel van ecosystemen met de diensten die daardoor geleverd kunnen worden.
Binnen de landbouwsector is een (wetenschappelijke) stroming die inzet op het toepassen van natuurlijke principes op het boerenbedrijf om de bodemkwaliteit duurzaam op peil te houden en de toevoeging van kunstmest of antibiotica terug te dringen. De biologische landbouw en de vergroeningsmaatregelen in de reguliere landbouw kunnen bijdragen aan meer natuurwaarden in het agrarisch gebied.

Economische waarden Functionele Natuur
Functionele natuur vormt een uitdaging voor koplopers in duurzaamheid en ondernemers met een innovatieve geest. Verschillende voorbeelden zijn al te vinden in Flevoland, variërend van een biologisch dynamisch landbouwbedrijf die zijn koeien laat grazen in de natuur, tot Staatsbosbeheer die de grootste producent is van de Ierse Hurleysticks. Zowel de combinaties van natuur en voedselproductie als van natuur en energie sluiten aan bij kernsectoren van de Flevolandse economie. Ondernemers worden uitgedaagd tot innovatie en het behouden cq verkrijgen van de koploperpositie qua innovatie en duurzaamheid. Kansen voor combinaties tussen natuur en zorg en natuur en voedsel zullen het grootst zijn in de stadsranden.

Voor combinaties tussen water en natuur zijn in ieder geval de bodemdalingsgebieden interessant. De kansen voor natuur en recreatie zijn in de kijkrichting Beleefbare Natuur al uitgewerkt.
De invalshoek Functionele Natuur kan wel leiden tot nieuwe innoverende concepten.

Maatschappelijke waarden Functionele Natuur
Het functioneel gebruik van natuurlijke producten en omstandigheden leidt tot een duurzamer Flevoland, een schoner Flevoland en een toekomstgericht Flevoland.
De provincie neemt in deze kijkrichting de verantwoordelijkheid om de diensten voor de toekomst veilig te stellen.
Tegelijkertijd draagt functionele natuur bij aan een efficiënt ruimtegebruik. Ook in Flevoland is de ruimte niet onbegrensd. Door functies te combineren en functiemenging te bevorderen wordt de beschikbare ruimte zo effectief mogelijk gebruikt.
Een functiecombinatie die heel expliciet bijdraagt aan maatschappelijke waarden is de combinatie natuur en gezondheid. De gezondheidsraad concludeert in het rapport ‘Natuur en gezondheid’ dat groen in de omgeving gunstig is voor de gezondheid. Andere claims, gebaseerd op diverse onderzoeken:
- Het aantal gezondheidsklachten daalt met 0,15% per inwoner voor elke 10% meer groen;
- Hoe meer groen in een woonomgeving, hoe minder gezondheidsklachten;
- Verblijf in een groene omgeving vermindert de gevolgen van chronische mentale vermoeidheid die wordt veroorzaakt door drukke omstandigheden en lawaai;
- Bomen spelen een belangrijke rol bij het voorkomen van huidkanker;
- Meer natuur in een woonomgeving leidt tot meer bewegen;
- Patiënten met uitzicht op groen herstellen sneller van een operatie dan patiënten zonder dit uitzicht. Zij gebruiken minder pijnstillers;
- Een groene omgeving heeft een aantoonbaar positief effect op de concentratie;
- Een groene omgeving helpt bij de vermindering van de negatieve gevolgen van stress;
- Fijnstof geeft gezondheidsklachten. Bomen en hagen langs wegen kunnen 15% tot 25% van de fijnstofdeeltjes afvangen en neutraliseren en tot 75% verdrijven.

Binnen de kijkrichting Functionele Natuur is het de moeite waard om verder te verkennen welke mogelijkheden er zijn om in Flevoland natuur en zorg met elkaar te verbinden.
Provinciale rol Functionele Natuur
Bij Functionele Natuur is de rol van de provincie kaderstellend en stimulerend.
Organisaties en ondernemers die zich willen profileren met duurzame ontwikkeling krijgen ruimte om hiermee te experimenteren. De provincie kan partijen samenbrengen, de provincie kan aantrekkelijke financieringsconstructies aanbieden om de innovaties op duurzaamheidsgebied op gang te brengen en de provincie kan kaders stellen op het gebied van duurzaamheidseisen, ruimtegebruik en innovatie.
Een rol voor de provincie is eveneens om de kennis op het gebied van functionele combinaties te versterken en te verspreiden en om verschillende partijen bij elkaar te brengen.
Bij de decentralisatie van natuurtaken heeft de provincie de verantwoordelijkheid gekregen om het beheer van de natuur te blijven financieren. Daarmee draagt de provincie bij aan de diensten die die natuur levert en die voor een groot deel tegemoet komen aan het maatschappelijk belang. Het verschil tussen natuur binnen het natuurnetwerk en overige natuurgebieden in de stad of in het landelijk gebied wordt bij de kijkrichting Functionele Natuur minder belangrijk. Overal waar diensten geleverd kunnen worden zijn ze waardevol en zinvol.

Inpasbare Natuur

De kijkrichting inpasbare natuur gaat over natuur waarmee geld wordt verdiend. De aandacht ligt op groei van de economie. Natuur mag in deze kijkrichting geen belemmering opleveren voor de aanleg van nieuwe woonwijken en wegen, de reeds aanwezige natuur vormt juist een goed startpunt voor de realisatie van aantrekkelijke woon- en recreatiegebieden. Boeren en recreatieondernemers kunnen hun bedrijven uitbreiden en nieuwe

activiteiten beginnen, ook in natuurgebieden.
Met de aanwezige natuur en landschapswaarden wordt geld verdiend.
In deze kijkrichting is natuur sterk verweven met wonen, werken en recreatie, maar is er ondergeschikt aan.

Ecologische waarden Inpasbare Natuur
De ecologische waarden van Inpasbare Natuur zijn gering. Plaatselijk kunnen er zeker plekken ontstaan met een hoge biodiversiteit. Er zijn echter geen garanties voor duurzaam voortbestaan van die waarden.
Vooral de decoratieve aspecten van natuur zullen benut worden en factoren als zeldzaamheid of belang van Flevoland voor het voortbestaan van soorten zijn ondergeschikt.
Alleen wanneer de bijzondere natuurwaarden nadrukkelijk een voorwaarde zijn voor de economische benutting dan zullen ze in stand worden gehouden. Denk bijvoorbeeld aan het beheer van een vispopulatie om betaald te kunnen vissen of het instandhouden van een wildpopulatie voor het lokale wildrestaurant dat Flevolandse hertenbiefstuk op de kaart heeft staan.
De ontwikkelingen binnen het agrarisch gebied op basis van deze kijkrichting zijn moeilijk te voorspellen. In hoeverre er bijvoorbeeld natuurstroken worden gerealiseerd binnen het agrarisch gebied is afhankelijk van de meerwaarde die dit oplevert voor de agrariër. Vergroening zal worden gerealiseerd als dit noodzakelijk is voor het verkrijgen van Europese subsidies of als het de kosten voor de agrariër omlaag brengt.
In de grotere (open) landbouwkernen zal eerder worden ingezet op verdere schaalvergroting dan op vergroening en verweving.

Economische waarden Inpasbare Natuur
Er ontstaat veel ruimte voor nieuwe ontwikkelingen binnen een reeds aantrekkelijke omgeving. Ideeën die zijn geopperd zijn bijvoorbeeld:
- Drijvende recreatiewoningen voor de kust van Almere met strand en horeca
- Een Nationaal park van de Oostvaardersplassen en omgeving waar je het safari-gevoel kan ontdekken en beleven zo dicht mogelijk op het wild;
- Recreatiewoningen op palen of strandhuisjes langs de Houtribdijk, in combinatie met de Markerwadden;
- Doorontwikkeling van het natuurpark Lelystad tot een grote dierentuin of een safaripark;
- Binnendijkse jachthavens die gecombineerd worden met plassen voor waterberging en natuurvriendelijke oevers.

Bij deze kijkrichting kunnen compensatieverplichtingen grotendeels vervallen, waardoor investeringen sneller lonend zijn. De markt bepaalt de grondprijs en de locaties. Wat de lange termijn effecten op de kwaliteit van de omgeving zijn is sterk afhankelijk van de keuzes die gemaakt worden.

Maatschappelijke waarden Inpasbare Natuur
Binnen de kijkrichting inpasbare natuur wordt natuur met andere functies verweven. Men kan wonen in de natuur, verblijven in de natuur, werken in de natuur, feesten in de natuur. De natuur is ondergeschikt aan de andere functies, wat ertoe leidt dat die natuur bekostigd kan (moet) worden uit die andere functies. Bij de kijkrichting Inpasbare Natuur kunnen nieuwe samenwerkingscombinaties ontstaan waarbij projectontwikkelaars en recreatieondernemers eigenaar worden van groengebieden. De kosten voor beheer en onderhoud worden onderdeel van het marktsysteem in plaats van een door de overheid gesubsidieerd systeem.

Toezicht en handhaving kan bij deze kijkrichting grotendeels komen te vervallen, normen worden soepeler en vergunningen zullen alleen nog nodig zijn voor een beperkt aantal zwaar beschermde gebieden. Hoe deze kijkrichting precies uitwerkt in Flevoland hangt af van de economische ontwikkelingen in Nederland en de trends en keuzes die door de markt bepaald worden.

Provinciale rol Inpasbare Natuur
De rol van de provincie bij Inpasbare Natuur is zeer beperkt. De overheid zal zich grotendeels terugtrekken uit het natuurbeleid en de initiatieven aan de markt laten.
Alleen daar waar sprake is van internationale verplichtingen of zwaarwegende maatschappelijke belangen zal de provincie de (inter)nationale kaders moeten handhaven. De inzet zal zijn daarbij zoveel mogelijk rek op te zoeken.

De financiering van groene werk- en of recreatiegebieden zal voornamelijk door de ondernemers gedragen worden. In sommige gevallen kunnen gemeenten bijdragen via lokale heffingen, bijvoorbeeld gekoppeld aan hogere onroerendgoedbelasting.

Milieunormen worden enkel op de volksgezondheid gericht en niet langer op de bescherming van planten en dieren. Binnen deze kijkrichting worden geen maatregelen meer uitgevoerd om verdroging tegen te gaan of versnippering van gebieden te voorkomen.

Van vier kijkrichtingen naar een integrale visie

De vier kijkrichtingen beschrijven ieder vanuit een andere invalshoek de ontwikkelingsmogelijkheden van natuur en landschap in Flevoland.

Geen van deze vier kijkrichtingen schetst een beeld dat volledig tegemoet komt aan de opgaven en knelpunten die in hoofdstuk 1 zijn beschreven. Tegelijkertijd heeft elke kijkrichting elementen in zich die de moeite waard zijn om verder uit te werken. Verschillende ideeën die voor specifieke gebieden geopperd zijn, zijn goed te combineren en kunnen elkaar versterken.

Het geheel overziend staat de provincie Flevoland voor de opgave om een zodanige mix van de vier kijkrichtingen te realiseren dat wordt voldaan aan de wettelijke verplichtingen en tegelijkertijd de belevings- en gebruikswaarde van de natuur groter wordt.

In hoofdstuk 3 en 4 is aangegeven welke keuzes de provincie heeft gemaakt en hoe de ruimtelijke uitwerking daarvan op kaart geïnterpreteerd moet worden.

3 VISIE FLEVOLAND

3.1. Het bestaande natuurnetwerk vormt het fundament voor behoud van de (inter)nationale waarden

In het natuurbeleid van de provincie Flevoland is voortgeborduurd op de principes die gehanteerd zijn bij de inrichting van de polders en op het rijksbeleid uit het natuurbeleidsplan van 1990. Gebieden met een natuur- of bosbestemming zijn aangewezen als kerngebieden van de Ecologische Hoofdstructuur. Door verwerving en inrichting zijn condities gerealiseerd die het mogelijk maakten de milieukwaliteit op peil te brengen en de natuur effectief en efficiënt te beheren.
Dit heeft geleid tot een Flevolands Natuurnetwerk dat robuust is, tegen een stootje kan en waar de natuurkwaliteit en variatie aan planten en dieren vrijwel overal is toegenomen.

De internationale natuurwaarden zijn voor een groot deel te vinden in de buitendijkse gebieden: de grote wateren en de randmeren. Ook na de decentralisatie van het natuurbeleid blijft het rijk verantwoordelijk voor de instandhoudingsdoelen van de wateren. Door ontwikkelingen als kwaliteitsverbetering van de randmeren, het Toekomstbestendig Ecologisch Systeem voor het Markermeer en de realisatie van de Markerwadden is en wordt geïnvesteerd in ecologische kwaliteitsverbetering van de wateren. De provincie zal nauw betrokken blijven bij deze ontwikkelingen en stimuleren dat voor Flevoland goede keuzes worden gemaakt.
De realisatie van de instandhoudingsdoelen voor de binnendijks gelegen N2000-gebieden: de Oostvaardersplassen en de Lepelaarsplassen is bij de decentralisatie wel aan de provincie overgedragen. De belangrijkste opgave voor deze gebieden is om het watersysteem zo in te richten dat de moeraswaarden op de lange termijn duurzaam in stand gehouden kunnen worden. De maatregelen die hiervoor nodig zijn, mits haalbaar en betaalbaar, zijn in de N2000-beheerplannen beschreven en zullen door de provincie uitgevoerd gaan worden.

Om de ecologische kwaliteit van het volledige natuurnetwerk duurzaam in stand te houden blijft de provincie inzetten op een ruimtelijke bescherming van de ecologische hoofdstructuur en een verdere kwaliteitsverbetering door beheer en inrichting.
De impuls voor kwaliteitsverbetering wordt gericht op het versterken van de land-water-overgangen en de doorontwikkeling van gevarieerde boskernen die passen bij de waarden en milieucondities van Flevoland.

Binnen Flevoland is er vanuit de provinciale verantwoordelijkheden voor (inter)nationale natuurdoelen geen opgave voor een verdere uitbreiding van de Ecologische Hoofdstructuur in hectares. De inzet van Flevoland zal gericht zijn op versterking van het bestaande natuurnetwerk.

- Flevoland blijft inzetten op efficiënt en effectief beheer, waarbij ruimte wordt gegeven aan natuurlijke processen. Prioriteit ligt bij de gebieden met (inter)nationale natuurwaarden waar de provincie de wettelijke verplichtingen moet nakomen. Voor een aantal bossen zal ingezet worden op de realisatie van grotere gevarieerde boskernen;
- Lokale uitbreiding van natuurgebieden, bijvoor beeld op plekken waar de Ecologische Hoofdstructuur nu smal en kwetsbaar is, of waar sprake is van verdroging die niet binnen het gebied zelf kan worden opgelost, kan gerealiseerd worden met het slim toepassen van instrumenten als saldobenadering en herbegrenzing. Ook compen satieverplichtingen kunnen worden ingezet voor versterking van het vitale netwerk;
- Soms zijn de afstanden tussen natuurgebieden zo groot zijn dat er steppingstones of verbindingen nodig zijn. Dit hoeven niet altijd nieuwe natuurgebieden te zijn, ook recreatief groen of landschappelijk groen kan deze verbindingsfunctie vervullen;
- In gebiedsprocessen zal worden toegewerkt naar ruimtelijke keuzes waarbij verschillende functies elkaar versterken en de kwetsbare gedeelten van de natuur voldoende gebufferd worden;
- Door de aanleg van natuurvriendelijke oevers en door het verbeteren van de land-water-overgangen wordt een kernkwaliteit van de provincie, de aanwezigheid van veel (open) water, beter benut.

3.2. Natuur om van te genieten

Een belangrijke pijler van het natuurbeleid is de opgave om natuurwaarden te beschermen en te behouden. Die bescherming wordt gedaan door mensen. Mensen beschermen wat ze waardevol vinden, waar ze belang bij hebben en waar ze gelukkig van worden.

Betrokkenheid bij natuur en landschap en bij de natuurwaarden in de eigen leefomgeving is daarmee een belangrijke randvoorwaarde voor draagvlak en de bereidheid om deze waarden duurzaam te behouden. Het effect van de populaire film 'de Nieuwe Wildernis' is direct terug te zien in een forse stijging van het aantal natuurgerichte recreanten. Ingrepen in een natuurgebied in de stad roepen meestal veel meer reacties op dan ingrepen in verder weg gelegen gebieden. De inzendingen voor het programma nieuwe natuur bevatten vooral voorstellen voor natuur die van betekenis is voor mensen

Het beeld van natuurgebieden die ontoegankelijk zijn, met een hek eromheen en verboden toegang, blijkt in de praktijk niet te kloppen. Vrijwel alle natuurgebieden in Flevoland zijn het hele jaar opengesteld en er kan in grote delen worden gewandeld, gefietst of in de winter geschaatst. Uitzondering zijn die gebieden waar openstelling zou leiden tot een te grote ecologische schade, bijvoorbeeld verstoring van vogelkolonies in het broedseizoen, of waar vrije openstelling te veel risico's heeft voor zowel de natuur als de mens (de interactie tussen de verschillende grazers in de Oostvaardersplassen). In de gebieden die niet zijn opengesteld worden regelmatig excursies gehouden en wordt door de beheerder ingezet op bezoekmogelijkheden langs de randen van het gebied.

Toch zijn de bezoekersaantallen in veel Flevolandse natuurgebieden vrij laag, lager dan in andere provincies. De oorzaak lijkt te zijn dat veel gebieden er niet toegankelijk uitzien, dat mensen de weg niet weten te vinden, dat er te weinig te beleven is en dat veel mensen de Flevolandse natuurgebieden helemaal niet kennen.

De provincie wil inzetten op een betere beleefbaarheid van de Flevolandse natuurgebieden.

Het voortouw daarvoor moet in onze visie bij de terreinbeheerders liggen, in samenwerking met gemeenten, lokale organisaties als een vereniging dorpsbelangen, een afdeling van het IVN, een plaatselijke fietsvereniging of een agrarisch natuurvereniging. De provincie heeft een stimulerende en faciliterende rol.

Mogelijkheden om de beleefbaarheid van de Flevolandse natuurgebieden te vergroten en de omgeving er meer bij te betrekken zijn legio.

- Een aandachtspunt is de bekendheid van Flevoland en de Flevolandse natuurgebieden. Imago-onderzoek, uitgevoerd door Toerisme Flevoland onder bezoekers en niet-bezoekers laat zien dat Flevoland vooral heel onbekend is. Het beeld dat men heeft van de vrijetijdsbesteding in Flevoland wordt beoordeeld met een magere 6,4. Mensen zijn vooral slecht op de hoogte van wat er te doen is. Hier ligt een brede opgave voor zowel de provincie als de gebiedspartners om vaker en beter uit te dragen welke kwaliteiten Flevoland heeft;
- De herkenbaarheid en bereikbaarheid van de natuurgebieden kan beter. Bij veel Flevolandse natuurgebieden is het soms lastig om 'de ingang' te vinden. De bewegwijzering ontbreekt, er zijn geen aantrekkelijke fietspaden naartoe, en vanaf de hoofdwegen zie je het gebied wel liggen maar krijg je geen beeld van wat er te doen en te beleven is. Om de waarde van de natuur te laten zien is het van belang de gebieden beter te etaleren, bij voorkeur langs hoofdrijroutes waar veel mensen langs komen';
- Als provincie willen we bijdragen aan de open en ontvankelijke houding die nodig is om meer betrokkenheid en daarmee meer bemoeienis met de natuur toe te staan. Voor experts is het soms lastig om te accepteren dat een effectieve en efficiënte aanpak niet altijd de aanpak is met het meeste draagvlak. Met het Programma Nieuwe Natuur is al ervaring opgedaan met het bij elkaar brengen van partijen met heel verschillende achtergronden en belangen. De provincie heeft die ontmoetingen gefaciliteerd door gebiedsbijeenkomsten te organiseren en mee te denken met de gebiedsuitwerkingen. De provincie zal een gebiedsgerichte en verbindingen tussen sectoren en partijen die elkaar niet automatisch ontmoeten blijven stimuleren.

3.3. Stimuleren van de vrijetijdseconomie

Flevoland is samen met Utrecht de provincie waar de bevolking de komende decennia naar verwachting het sterkst zal groeien. Een groeiende bevolking betekent dat er meer behoefte bestaat aan plekken om te recreëren, te sporten, buiten te zijn. De vrijetijdseconomie is in Flevoland een belangrijke groeisector. Uit de monitor Toerisme en Recreatie Flevoland 2014 is op te maken dat het aantal overnachtingen is toegenomen en dat er een forse groei is in dagrecreatieve bezoeken aan kleine en middelgrote attracties, natuurgerichte openluchtrecreatie en bezoek aan outdoor bedrijven. Het aandeel van de vrijetijdseconomie in het bruto binnenlands product (BBP) van Flevoland is 5,9%. Landelijk gezien ligt dit percentage op 4,8%. De toeristisch-recreatieve sector levert een belangrijke bijdrage aan de werkgelegenheid. De werkgelegenheid van de sector toerisme en recreatie is ongeveer 6% van de totale werkgelegenheid in Flevoland.

De vrijetijdseconomie is een van de speerpunten voor de verdere economische ontwikkeling van de provincie. De provincie ziet goede mogelijkheden voor het verder uitbouwen van deze sector. Zowel de combinatie van veel water en grote bos- en natuurgebieden, als de ligging aan de rand van de Randstad maakt dat Flevoland een groen/blauw uitloopgebied kan vormen voor de metropoolregio. De opgave voor de provincie is om niet alles overal te willen, maar te focussen op ontwikkelingen die passen bij Flevoland en die economisch kunnen overleven. Uit de gesprekken met gebiedspartners en de uitwerking van de kijkrichtingen komt naar voren dat Flevoland vooral de combinatie van water en natuur beter zou moeten benutten.

De ligging van Flevoland, op een steenworp van Amsterdam, maakt dat Flevoland ook buitenlandse toeristen kan trekken die de bronst van edelherten bekijken, varen op een grote binnenzee en de bijzondere kenmerken van het nieuwe land, 5 tot 6 meter onder de zeespiegel, van dichtbij meemaken. Geschikte locaties om nieuwe ondernemingen te starten zijn plekken waar verschillende recreatiestromen (varen, fietsen, wandelen en autorijden) bij elkaar komen. Deze lenen zich als ‘brandpunten’ voor de vrije tijdseconomie.

Door bebouwing in steden en dorpen, maar ook door de natuurgebieden meer op het water te richten kan deze kwaliteit beter benut worden.

Een tweede aandachtspunt is sport en gezondheid. Flevoland is nu al de provincie van de triatlon. Maar ook voor andere (lange afstands-)sporten is Flevoland heel geschikt. Zo is het EK inline skaten op baan, weg en marathon in Almere gehouden, is er een reguliere marathon Almere en is het WK sportvissen in Flevoland gehouden.
Daarnaast is Flevoland een belangrijke provincie voor de golfsport, eveneens een activiteit die goed is te combineren met natuur. Uit de onderzoeken over vrijetijdseconomie blijkt verder dat de bezoekers voor dagrecreatie in Flevoland relatief jong zijn in vergelijking met bijvoorbeeld Noord- of Zuid Holland. Dit ondersteunt de ideeën om vooral in te zetten op actieve vormen van natuurbeleving.

Als gebiedsregisseur kan de provincie de verdere ontwikkeling van de vrijetijdseconomie stimuleren door op verschillende manieren een actieve (sturende) rol in spelen. Het is een marktsector en het voortouw en initiatief ligt bij ondernemers in de sector. Wij willen in ieder geval de volgende drie mogelijkheden verder uitwerken:

- De provincie wil een pro-actieve rol pakken door per deelgebied in beeld te brengen welke locaties welke belemmeringen kennen. De natuurregelgeving wordt door gemeenten en ondernemers vaak als lastig en complex ervaren. Een betere informatievoorziening over wat wel en niet kan, voorkomt dat er energie wordt gestoken in onhaalbare projecten;
- De provincie wil onderzoeken of het mogelijk is de gewenste ontwikkelingen actief te stimuleren met een stimuleringslening. In meerdere provincies zijn stimuleringsregelingen of (revolverende) fondsen ingesteld voor de realisatie van groenprojecten veelal met steun van het groenfonds. De provincie wil uitzoeken of er mogelijkheden zijn voor een stimuleringsregeling voor ondernemers in de vrijetijdssector die zich specifiek richten op groene recreatie en daarbij willen investeren in de kwaliteit van de omgeving;
- Specifiek voor de Oostvaardersplassen en omgeving wordt ingezet om de status Nationaal Park te verkrijgen, gericht op het versterken van de toeristisch recreatief aanbod.

3.4. Flevoland is uniek, sluit aan bij de karakteristieken van Flevoland

In vrijwel alle gesprekken over de toekomstvisie voor het natuurbeleid is door de gesprekspartners aangegeven: Flevoland is bijzonder, Flevoland is anders. Wees daar trots op en behoud de eigen kenmerkende kwaliteit.

Een aantal karakteristieken zijn de volgende:
- Het landschap van Flevoland is ontworpen. Het is grotendeels op de tekentafel ontstaan, waarbij achter ieder landschapselement en elke landschappelijke keuze een gedachte en dus een bijzonder 'verhaal' ligt;
- Het landschap weerspiegelt de ontwikkelingen in de landbouw en het ruimtelijk denken van de vorige eeuw: de kavelgroottes, de structuur van de dorpen en de steden. Van noord naar zuid zijn de maatschappelijke ontwikkelingen uit de ontstaansperiode herkenbaar;
- Flevoland kent een grote openheid en lange zichtlijnen die versterkt worden door de bomensingels langs de doorgaande hoofdwegen;
- Flevoland is op te delen in grote monofunctionele eenheden, grote robuuste natuurgebieden, een uitgestrekt landbouwkerngebied, een beperkt aantal, relatief grote steden (en dorpen). De scheiding van functies is op vele fronten gehandhaafd;
- Flevoland is een zeer waterrijke provincie, volgens de CBS-statistieken is Flevoland de provincie met het grootste oppervlakte binnen water, ca. 40% van de provincieoppervlakte is water. Daarbij opgeteld 10% aan natuurgebieden en de helft van de provincie heeft een groen/blauwe invulling;
- Flevoland is een vogelprovincie. Bij natuurlief hebbers staat Flevoland bekend om zijn vogelwaarden. De wateren van de provincie en de aansluitende wetlands vormen een rustpunt op de internationale trekroutes van vele aan water gebonden vogelsoorten.
  De aantallen die gedurende het jaar tijdelijk in Flevoland pleisteren zijn enorm.
  Zeker de Oostvaardersplassen staat bekend als vestigingsplaats voor bijzondere soorten zoals de zeearend en de zilverreiger;
- De Flevolandse bossen zijn nog niet volgroeid. Je kunt overal goed zien dat ze zijn aangeplant. De bosvakken met monocultures van één soort worden door recreanten vaak niet aantrekkelijk gevonden. De voedselrijke bodem zorgt voor gunstige omstandigheden voor snelle groei, variatie wordt gemist.

Flevoland vormt het nieuwe land dat aan alle kanten wordt omgeven door gebieden met een meer historisch karakter. Bijzonder genoeg wordt dat nieuwe karakter door buitenlanders vaak meer gewaardeerd dan door de Nederlanders. Toeristen uit Amerika of China vinden het vaak onvoorstelbaar dat er in een polder ver onder de zeespiegel wordt gewoond, gewerkt en geïnvesteerd in de toekomst. Buitenlanders vergelijken de Oostvaardersplassen met Afrikaanse savannes, waar Nederlanders zeggen dat ze het maar een kale boel vinden.
De provincie wil dat nieuwe ontwikkelingen aansluiten bij de bestaande structuren en omstandigheden.
Het ontwerp van de provincie is goed.
Door daarop aan te sluiten worden bestaande kwaliteiten versterkt en houdt Flevoland een eigen en uniek karakter.
Zowel vanuit cultuurhistorisch oogpunt als vanuit ecologisch oogpunt is het aan te bevelen om nieuwe ontwikkelingen te laten aansluiten bij de bestaande situatie. Vanuit cultuurhistorisch oogpunt omdat daarmee de geschiedenis van Flevoland herkenbaar blijft en af te lezen is aan het landschap. Vanuit ecologisch oogpunt omdat de natuurlijke omstandigheden qua bodem, waterhuishouding, weersomstandigheden en milieu zeer bepalend zijn voor de natuur die ergens ontstaat en de mogelijkheden om die natuur duurzaam in stand te houden.

4 RUIMTELIJKE UITWERKING VISIE

Bij de uitwerking van de vier kijkrichtingen hebben verschillende ideeën een plek gekregen. Dit niet met de intentie om die plek echt aan te wijzen als ontwikkellocatie, maar vanuit de gedachte om kansen en geschiktheid in kaart te brengen. Daarbij valt op dat een aantal gebieden in vrijwel alle kijkrichtingen terugkomen.

De vaarten worden zowel in de kijkrichting Vitale Natuur als in de kijkrichting Beleefbare Natuur als belangrijke elementen aangeduid.
De Oostvaardersplassen en het Horsterwold komen in alle kijkrichtingen naar voren als belangrijke kernen die verder te ontwikkelen zijn.
De kansen voor de vrijetijdseconomie zijn niet alleen bij de kijkrichting Beleefbare Natuur maar ook bij de kijkrichtingen Inpasbare Natuur en Functionele Natuur benoemd.

Om als provincie richting te geven aan de gewenste ontwikkelingen op het gebied van natuur en landschap zijn de onderdelen van de visie verder geconcretiseerd tot ruimtelijk beelden.
Hierbij zijn keuzes gemaakt op basis van:
a. Kansrijkheid (realiseerbaar met beperkte inspanning en beperkte middelen)
b. Integraliteit (meerdere doelen/belangen dienend)
c. Verwacht draagvlak (aansluitend bij trends en reeds in gang gezette ontwikkelingen)
d. Verantwoordelijkheid (wettelijke verplichtingen en prioriteiten)

4.1. Versterk het natuurnetwerk Flevoland

Een kerntaak van de provincie is het behoud en de bescherming van de (internationale) natuurwaarden. Het bestaande natuurnetwerk van Flevoland heeft zich de afgelopen jaren bewezen. De gebieden kunnen tegen een stootje en de kwaliteit en soortenrijkdom neemt toe.
De internationale natuurwaarden liggen vooral in de Natura 2000-gebieden, aangewezen vanwege hun waarde voor watervogels. Investeringen zijn nodig om de internationale doelstellingen duurzaam te kunnen realiseren. Dit is de conclusie uit de Natura-2000 beheerplannen. De provincie staat aan de lat om uitvoering te geven aan de Natura 2000-beheerplanmaatregelen. Zij zal dit doet met de middelen die het rijk daarvoor beschikbaar stelt.
De grote bosgebieden van Flevoland zijn zeer kenmerkend en karakteristiek. Vrijwel nergens in Europa zijn dergelijke grote bosecosystemen te vinden op rijke klei- en zavelgronden. Voor een duurzaam behoud en ontwikkeling van de natuurwaarden in deze gebieden is het van belang dat de milieuomstandigheden zoals waterpeilen goed afgestemd kunnen worden op de natuurdoelstellingen. Dit betekent dat op plekken waar de natuurgebieden vrij smal zijn en er grote interferentie is met het naastliggend landbouwgebied, er behoefte is aan een verdere versterking en buffering van de natuurgebieden. Daarnaast is het van belang dat er verbindingen zijn tussen de verschillende kerngebieden waardoor er zowel voor planten als dieren uitwisselingsmogelijkheden zijn binnen het totale netwerk.
Voor soorten van natte omstandigheden is een natuurvriendelijke inrichting van vaarten en tochten waardevol. Voor soorten van meer bosrijke omgeving kunnen kleinere stapstenen en landschapselementen een bijdrage leveren aan de verbinding.

4.2. Benut de overgangen tussen water en natuur en de wateropgave

Flevoland is een zeer waterrijke provincie. Toch lijkt bij de inrichting van de provincie de strijd tegen het water meer gedomineerd te hebben dan het benutten van dat water als onderdeel van de leefomgeving.
De steden zijn niet naar het water maar naar het land toegekeerd, de inrichting van vaarten en sloten is zo gemaakt dat overtollig water zo snel mogelijk kan worden afgevoerd. Ook in de natuurgebieden is er relatief weinig ruimte gemaakt voor waterpartijen en beekjes. De functionele inrichting stond voorop. De laatste jaren is daar verandering in gekomen.
In de oostrand van Flevoland is de Strandgaperbeek gerealiseerd, op verschillende plekken in de Flevolandse bosgebieden zijn grote waterpartijen aangelegd.
Deze ontwikkelingen hebben in die gebieden tot een kwaliteitsslag geleid, zowel voor natuur als voor recreatie. Open plekken aan het water zijn

zeer in trek om te picknicken en een balletje te trappen. Tegelijkertijd hebben die waterpartijen geleid tot veel grotere aantallen en variatie aan vlinders en libellen, zodanig dat de experts op dit gebied zich telkens weer verbazen over de rijkdom in Flevoland.

Vanuit de verplichtingen voor de Kaderrichtlijn Water zijn in de vaarten op meerdere plekken de oevers ecologisch ingericht. De aanleiding was een verbetering van de waterkwaliteit en de biodiversiteit.

Het blijkt dat er nu steeds meer vraag komt naar extra aanlegplekken omdat de Flevolandse vaarten zo mooi zijn geworden dat de toervaarder graag een paar dagen langer wil blijven.

Gelet op het belang van met name de natte natuur in Flevoland en gelet op de wens om de gebieden recreatief aantrekkelijker te maken is inzetten op water-land-overgangen een effectieve manier om beide belangen te combineren.

4.3. Realiseer ‘etalages’ voor de natuur

Onbekend maakt onbemind.
Uit imago-onderzoek onder recreanten en niet-recreanten van Flevoland komt naar voren dat veel mensen slecht op de hoogte zijn van wat Flevoland te bieden heeft. Veel attracties en accommodaties worden niet bezocht omdat ze niet bekend zijn.
De film ‘de Nieuwe Wildernis’ kan wat dat betreft als een promotiefilm voor Flevoland worden gezien. Er is een meetbaar effect van toename van recreanten aan de Oostvaardersplassen ontstaan sinds het uitbrengen van de film.

Als een van de oorzaken van de onbekendheid van de Flevolandse natuurgebieden wordt genoemd dat ze niet zichtbaar zijn. Vanaf de grote infrastructuur, de A6 en de A27 krijgen passanten alleen een beeld van agrarisch Flevoland. In de bloeiperiode van de bloembollen leidt dat tot een toename aan recreanten, maar mensen krijgen niet het idee dat er prachtige natuurgebieden in Flevoland zijn die de moeite waard zijn om te bezoeken. Daar waar mensen Flevoland binnenkomen via de provinciale wegen, zoals bij de Nijkerkerweg en de Hanzeweg ziet men vooral een harde bosrand. Passanten krijgen geen beeld van de aanwezige natuur.

Het idee van ‘etalages’ is om langs de doorgaande infrastructuur en bij de entrees van Flevoland naar mogelijkheden te zoeken om de natuurgebieden van Flevoland in de spotlights te zetten. Soms kan dit een herinrichting van de randzone van het natuurgebied zijn, op andere plekken zijn er mogelijkheden om juist rondom de bestaande natuurgebieden een extra rand te realiseren die zowel als etalage en als buffer kan fungeren.

4.4. Ontwikkel ‘brandpunten’ voor recreatie waar recreatiestromen bij elkaar komen

Historisch gezien zijn knooppunten van verkeersstromen altijd plaatsen geweest waar economische ontwikkelingen startten.
De oude Hanzesteden zijn ontstaan op knooppunten van weg- en waterverkeer.
Kijk je naar de kaart van Nederland dat liggen vrijwel alle grote steden op knooppunten van infrastructuur.

Een belangrijk onderdeel van belangstelling voor en toegankelijkheid van natuur is de bereikbaarheid. De meeste Flevolandse natuurgebieden liggen langs de randen van de polders. Mensen moeten moeite doen om er te komen.

Voor een recreatie-ondernemer is die bereikbaarheid van groot belang. Om een goede omzet te draaien is het noodzakelijk dat er mensen komen. Dan zijn er twee verschillende strategieën mogelijk.

1. Start een onderneming in een mooi gebied en zorg dan dat de infrastructuur wordt aangepast aan het toegenomen gebruik; of
2. Kijk waar knooppunten van recreatieve infra structuur bij elkaar komen en ontwikkel op die plekken een aantrekkelijk gebied dat mensen uitnodigt om even te pauzeren en van de daar aanwezige horeca of overnachtingsmogelijkheden gebruik te maken.

In de workshop Beleefbare Natuur zijn drie locaties genoemd die zich mogelijk voor deze aanpak lenen:

- De Gelderse Hout bij Lelystad, dat een kruispunt van wegen en vaarwegen is;
- Het Wisentbos bij Dronten, eveneens een kruis punt van weg en waterweg. Het gebied heeft al een aantal recreatieve voorzieningen, maar zou verder versterkt en uitgebreid kunnen worden;
- Het gebied rond de luchthaven, waar naar verwachting toeristen uit de hele wereld in Flevoland aankomen en zich wellicht uitgenodigd voelen om wat langer te blijven hangen als het gebied een aantrekkelijke uitstraling heeft met bos, natuur en water.

Er zijn meerdere plekken denkbaar waar bestaande knooppunten van (recreatieve) infrastructuur de aanleiding kunnen vormen voor een gecombineerde ontwikkeling van een recreatieve voorziening en een aantrekkelijke, groen omgeving.

4.5. Stimuleer nieuwe functiecombinaties, zoals natuur en gezondheid

Een van de constateringen van het Planbureau voor de Leefomgeving, die hen ertoe aangezet heeft om meerdere kijkrichtingen te ontwikkelen, was dat het natuurbeleid te sectoraal is geworden. Extreem gezegd werd de natuur steeds meer gezien als een beschermde plek voor bijzondere planten en dieren waar alleen experts enthousiast van werden.
De burger werd uitgenodigd te komen kijken, ondernemers moesten er vooral vanaf blijven.
Minder extreem: de vitale natuur domineerde de keuzes in het natuurbeleid en de beleefbare, functionele en inpasbare natuur kregen (te) weinig aandacht.

Om het draagvlak voor natuur (weer) te verbreden is het van belang om nut en noodzaak van natuur te (h)erkennen, meer dan alleen de natuurwaarden. De economische en maatschappelijke waarden van natuur zijn aanzienlijk, maar een beetje uit beeld geraakt.

Dat de terreinbeherende organisaties hun prioriteit hebben gelegd bij de natuurwaarden is logisch, dat is hun rol en hun verantwoordelijkheid.
Voor de bredere maatschappelijke en economische waarden zijn andere partijen verantwoordelijk, die daarbij niet vanzelfsprekend naar de natuur kijken.
De provincie heeft de mogelijkheid om deze verschillende partijen met elkaar te verbinden en te helpen bij het zoeken naar het gezamenlijke belang.

Een voor de hand liggende combinatie, die ook landelijk steeds meer aandacht krijgt is de combinatie van natuur en gezondheid.
Meerdere onderzoeken tonen aan de natuur bijdraagt aan schonere lucht en een beter klimaat. Daarnaast is een van de meeste gegeven adviezen door artsen: u moet meer bewegen. Bewegen is gezond.

De laatste tijd ontstaan er mondjesmaat initiatieven om de natuursector en de gezondheidssector met elkaar te verbinden. Vaak is dat nog verbonden aan individuen die ambitie hebben.
Zij staan voor de opgave om vastgeroeste patronen te doorbreken,
De provincie kan daarbij een stimulerende en zo nodig bemiddelende rol vervullen.

4.6 Handhaaf het grootschalige open karakter.

Flevoland staat bekend om het grootschalige open karakter. Nergens in Nederland is sprake van zo grote zichtlijnen en zo grote open ruimtes als in Flevoland.
Die openheid heeft er onder meer aan bijgedragen dat in Flevoland akkervogels hun domicilie zoeken. Deze vogels hebben de openheid nodig om voedsel te vinden en zich veilig te voelen voor roofdieren.
De natuurkwaliteit in het agrarisch gebied is op het moment erg laag. De intensieve wijze van landbouw bedrijven en het ontbreken van overhoekjes en rommelplekken leiden ertoe dat er in het landbouwgebied weinig voedsel is voor vogels. Bovendien is de tijd tussen het nestelen en het bewerken van de akkers vaak te kort om de legsels succesvol te laten uitkomen.
Met de vergroeningseisen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid ontstaat er naar verwachting vooral in akkergebieden een extra areaal aan braakliggende en beheerde akkerranden.

Dit kan een positieve bijdrage leveren aan de overlevingskansen voor akkervogels. Met een gerichte inzet van het instrumentarium voor agrarisch natuurbeheer wil de provincie meer kansen bieden voor o.a. veldleeuwerik, graspieper, kwartelkoning en grauwe kiekendief.

Vanuit recreatieve overwegingen is er een ontwikkeling gaande om in het agrarisch gebied meer functiemenging toe te staan. In de praktijk leidt dat vrijwel altijd tot een kleinschaliger landschapsstructuur waar niet akkervogels maar struweel- en bosvogels van profiteren.
In het agrarisch middengebied wil de provincie de huidige openheid behouden en met vergroeningsmaatregelen en agrarisch natuurbeheer toewerken naar een betere voedselsituatie voor de akkervogels. Verdere verdichting van het landschap en verweving van functies zouden dan bij voorkeur plaats moeten vinden langs de stadsranden en in de overgangszones tussen de natuurgebieden en het agrarisch gebied.

5 VAN VISIE NAAR UITVOERING

5.1 Rollen provincie

De hier beschreven visie op natuur en landschap en de ruimtelijke uitwerking daarvan is geen trendbreuk met het verleden. In het omgevingsplan 2006 is al aangegeven dat de provincie economie en ecologie in samenhang wil ontwikkelen.
De provincie Flevoland heeft in het omgevingsplan aangegeven het landelijke 'nee-tenzij'-regime te willen ombuigen naar een 'ja, want'.
De provincie heeft dit uitgangspunt opgenomen in de spelregels EHS, waarin ruimte is geboden voor de toepassing van saldobenadering en herbegrenzingen.

In meerdere situaties zijn deze regels toegepast, denk aan de ontwikkeling van een landelijk scoutingterrein in de omgeving van Zeewolde, de uitwerking van de compensatieregels voor de verbreding van de A6 en een gezamenlijk initiatief van de gemeenten Zeewolde en Lelystad en Staatsbosbeheer om saldobenadering over de gemeentegrenzen heen toe te passen.

Vanuit de wettelijke rol is en blijft de provincie verantwoordelijk voor het behoud, de bescherming en de verdere ontwikkeling van de Flevolandse natuur.
Met deze toekomstvisie wil de provincie extra de nadruk leggen op het maatschappelijk en economisch belang van sterke en gevarieerde natuurgebieden en aangeven welke ruimte er is voor integrale ontwikkelingen.

Voor de realisatie van de doelen en ambities is de provincie afhankelijk van de inzet van gebiedspartners. De provincie Flevoland heeft niet de middelen noch de ambitie om zelf de uitvoering ter hand te nemen. Wel wil de provincie als gebiedsregisseur meedenken met gebiedspartners en ruimte bieden voor de gewenste ontwikkelingen.

De uitgangspunten voor de sturingsfilosofie van het provinciale omgevingsbeleid, zoals opgenomen in het omgevingsplan 2006, zijn nog steeds actueel:
- Lokaal besluiten wat lokaal kan worden besloten;
- Wanneer sprake is van bovenlokale belangen is er een provinciale rol;
- Samenwerken op basis van respect voor de eigen doelen van alle partners;
- Afspraken worden gemaakt over de kaders waarbinnen de uitvoering tot stand komt;
- De provincie doet een appel op eigen verantwoordelijkheid van de betrokken partners;
- Een slagvaardige en resultaatgerichte beleidsaanpak;
- Plannen moeten haalbaar en betaalbaar zijn;
- Burgers en belangengroepen worden actief betrokken bij planvorming en uitvoering.

In het omgevingsplan 2006 is een overzicht gegeven van mogelijke rollen voor de provincie. Voor het natuurbeleid ligt de nadruk op de volgende rollen:
- De provincie als 'aanjager'.
  Met het Programma Nieuwe Natuur heeft de provincie een uitdaging neergelegd bij gebiedspartners die met veel enthousiasme is opgepakt. Voor dit programma heeft de provincie de mogelijkheid om de initiatiefnemers van een soort startkapitaal te voorzien door de inzet van grond en middelen.
  De provincie wil ook voor bestaande natuur onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor financiële arrangementen die kunnen bijdragen aan het haalbaar en betaalbaar maken van de initiatieven die de gebiedspartners ontplooien.
- De provincie als bevoegd gezag.
  Vanuit de wettelijke rol voor de natuurwetgeving is de provincie toetser, beoordelaar en vergunningverlener voor activiteiten en ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de natuurkwaliteit in de provincie.
  De provincie zal de kaders hiervoor actueel houden en met kennis en gevoel voor de regionale situatie toepassen.
- De provincie als facilitator en adviseur.

De voor het natuur en landschapsbeleid van toepassing zijnde wet- en regelgeving wordt door veel gebiedspartners als complex en ondoorzichtig ervaren. In veel situaties is er geen sprake van concrete, meetbare normen, maar moet op basis van kennis van de lokale situatie en kennis van natuurlijke processen een afweging gemaakt worden die maatwerk biedt. De provincie kan hier een actieve rol in spelen door vooraf zoveel mogelijk helderheid te geven en oplossingsgericht

mee te denken met gebiedspartijen over locatiekeuzes, inrichting en uitvoering van projecten.
- De provincie als ‘verbinder’.
  Doordat de provincie vanuit verschillende beleidstaken met de omgeving en de gebiedspartners te maken heeft kan zij verbindingen leggen tussen sectoren die elkaar niet vanzelfsprekend weten te vinden.

In het verlengde van de visie heeft de provincie een agenda natuur en landschap opgesteld waarin activiteiten zijn opgenomen die zij op korte termijn wil oppakken om invulling te geven aan de hierboven beschreven rollen. Voor de agenda geldt evenals voor de visie en de ruimtelijk uitwerking ervan; deze is niet volledig en uitputtend. Hoofdlijnen zijn opgenomen, accenten zijn gelegd, maar er blijft ruimte voor aanvullingen en andere ideeën.

5.2. Agenda natuur en landschap

Op basis van de (wettelijke) verantwoordelijkheden en rol(len) zal de provincie op verschillende manieren uitvoering geven aan de onderdelen van de visie. Soms is de provincie actief sturend en op andere momenten is de provincie meer ondersteunend of stimulerend.

In de agenda wordt benoemd welke activiteiten de provincie op zal pakken. Deels is dit voortzetting van bestaande taken, deels nieuwe acties.
Het overzicht is niet volledig en uitputtend.
Hoofdlijnen zijn opgenomen, accenten zijn gelegd.
Er blijft ruimte voor aanvulling en andere ideeën die veelal samen met gebiedspartijen kunnen worden opgepakt.

Activiteiten provincie
- Keuzes Programma Nieuwe Natuur;
- Subsidiering natuurbeheer via Subsidieregeling Natuur en Landschap;
- Opstellen en (laten) uitvoeren N2000-beheerplannen voor Lepelaarplassen en Oostvaardersplassen;
- Transitie agrarisch natuurbeheer;
- Voortzetting uitvoeringsprogramma natuurvriendelijke oevers;
- Opstellen kansenkaarten voor gebiedsontwikkeling;
- Oriëntatie op spelregels EHS;
- Voorlichting over consequenties nieuwe natuurwetgeving;
- Voortzetting monitoringsprogramma natuur;
- Onderzoek bereikbaarheid natuurgebieden;
- Opties voor communicatie over natuur;
- Overleg met groenfonds over opzetten stimuleringsregeling voor vrijetijdseconomie;
- Uitwerking businessplan Oostvaardersplassen;
- Verbindingen leggen tussen natuursector en andere partijen die gebruik willen en kunnen maken van de natuur.

Colofon

Dit is een uitgave van:
Afdeling Ruimte & Milieu
Provincie Flevoland
Visarenddreef 1
Postbus 55
8200 AD Lelystad

Contact:
Telefoon 0320 - 265 265
E-mail: info@flevoland.nl
www.flevoland.nl

September 2014